

דף י"א

אפי' נמצאה לבונה בצרור פוסלת משום חסרון
למדנו במשנה, שאם כשקומץ עלה בידו צרור¹³⁶ או גרגר מלח או קורט לבונה, פסול.

הגמרא מבארת, שהמשנה הייתה צריכה לשנות את כולם. שאם היתה כותבת רק צרור, היינו אומרים שהקומץ פסול מפני שצרור אינו בר הקרבה, אבל אם עלה בידו מלח שהוא בר הקרבה הקומץ כשר¹³⁷. ואם המשנה היתה כותבת רק מלח, היינו אומרים שהקומץ פסול מפני שלא נקבע עם המנחה מתחילה, אבל לבונה שנקבעה עם המנחה אינה פוסלת את הקומץ.

למדנו במשנה, שצרור פוסל בקומץ, מפני שאמרו: הקומץ החסר או היתר פסול¹³⁸. הגמרא שואלת, הרי הקומץ פסול מפני שהצרור הוא חציצה בין ידו לקמח, וחציצה פוסלת בקדשים¹³⁹? אמר רבי ירמיה, שהמשנה אומרת שהקומץ פסול משום חסר כשהצרור נמצא מן הצד¹⁴⁰, למעלה אצל הגודל, או למטה אצל אצבע קמיצה שאין כאן חציצה¹⁴¹, אבל יש כאן חסרון של הקומץ.

קומצים מאצבע קמיצה משווים בזרת ובגודל
אביי שאל את רבא כיצד קומצים? ורבא אמר לו כמו שאנשים קומצים, ומשמע מדבריו שקומץ באופן שהקמח בין כל האצבעות. ואביי הקשה לו ממה שאומרים, 'זו זרת' למדת הזרת בחשן ששיעורו זרת. 'זו קמיצה' לשיעור הקומץ שמתחיל מהאצבע שליד הזרת. 'זו אמה' שעמה מודדים את כל אמות הבנין והכלים¹⁴². 'זו אצבע' שעמה הכהן טובל את אצבעו בדם.

136 התוס' שואלים הרי אפי' אם הצרור נשאר בשיריים היא מנחה שחסרה קודם קמיצה ופסולה. כדאמרו לעיל ויש לומר שאין רגילות לצמצם את העשרון שלא יהא בו מעט יותר. ואם תאמר ולרבי יהודה בן בתירא יחזור ויקמץ, ושמא התנא סתם שלא כדבריו, או שיש לחלק בין קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולים. תוס'.

137 אם היינו נוקטים לבונה כל שכן צרור ומלח אלא הואיל ונקט צרור ברישא שנה לבונה ומלח. רש"י.

138 מפני שהקומץ חסר כדי מקום הקורט. וא"ת כיצד קומץ והלא הלבונה היא על המנחה? תשובה לדבר כשקומץ מסלק הלבונה כולה לצד אחד וקומץ הסולת מאמצע הכלי. רש"י.

139 כמו שמפ' בזבחים (דף כד) או שחוצץ בין קמח לקמח, כגון באמצע הקומץ וחולק את הקומץ ונראה כשני חצאי קמצים. רש"י.

140 דהיינו מן הצד שלאחר שקמץ הופך גב ידו למטה כדי שלא יפול מן הקומץ כלום והאגודל והקמיצה מן הצד. רש"י.

141 ואין חציצה שהצרור הוא אצל הקמח. רש"י.

142 ושתי אמות היו בשושן הבירה שתי מקלות שהן אמה ובהן מודדין אמות הבנין ואתן מקלות נמדדו באותו אצבע שהוא ארוך. רש"י.

זו גודל' לדין בהונות של מצורע. ומכאן שהקמיצה לא נעשית בכל האצבעות אלא מתחיל מאצבע קמיצה ולא בזרת? ענה לו רבא, אמרו שמשתמשים לקומץ בכל האצבעות, שאם יוצא קמח לצד הגודל או הזרת מוחקו ומשוה בזרת ובאגודל כדי שלא יהא מבורץ.

חופה ג' אצבעות עד שמגיע לפס וכיצד הוא עושה את הקמיצה? רב זוטרא בר טוביה אמר בשם רב חופה שלש אצבעותיו ידו וקומץ

עד שמגיע על פס ידו וקומץ. וכן שנינו בברייתא, שלומדים שלא יקמוץ מבורץ מהכתוב: "וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ". ולומדים שלא יקמוץ בראשי אצבעותיו, מעט שלא יגיע עד פס ידו, מהכתוב במנחת חוטא: "וְקִמֵּץ הַכֹּהֵן מִמֶּנָּה מְלֹא קִמְצוֹ". וכיצד הוא עושה?, חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וקומץ. במחבת ובמרחשת, שפותתן לאחר האפיה וקומץ. ואי אפשר לפותתן דקות כל כך וכשהוא קומץ יוצאות חוץ למקומו, מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה, וזו היא עבודה קשה שבמקדש¹⁴³ ¹⁴⁴. שואלת הגמרא, האם רק הקמיצה היא עבודה קשה שבמקדש, הרי אמרו שגם מליקה וגם חפינה¹⁴⁵ הן עבודות קשות? אלא זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש.

הספק בקומץ בראשי אצבעותיו חסר רב פפא, פשוט לו ש"מְלֹא קִמְצוֹ" הוא כשקומץ כמו שאנשים קומצים, מכניס את צדדי

אצבעותיו ודוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו. והסתפק מה הדין במי שקומץ בראשי אצבעותיו, כשמכניס את ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו, כף היד כלפי הקמח וקומץ מלא קומצו עד פס ידו. או בקומץ מן הצדדים, כשנותן את גב ידו על הקמח ומוליך את ידו עד שהקמח נכנס לתוך ידו מהצד¹⁴⁶. או בקומץ ממטה למעלה, כשמכניס את אצבעותיו בקמח כשגב היד כנגד הקמח וקומץ¹⁴⁷. ונשארה הגמרא בתיקו.

¹⁴³ שבקושי גדול הוא משהו שלא יהא לא חסר ולא יותר. רש"י.

¹⁴⁴ למ"ד בפרק אלו מנחות (לקמן עה:): שמחזירין לסולתן אינה קשה יותר ממנחת סולת, אלא סבר כמ"ד שהיה מחלקה לשנים ושנים לארבעה. תוס'.

¹⁴⁵ כשהיה נכנס לפני ולפנים ולא כשהיה חופן בלשכת בית אבטינס, והיא עבודה קשה היא מאד כמו שמוכח ביומא (דף מט:). תוס'.

¹⁴⁶ ל"א מן הצדדין מצדדי הכלי שלא קמץ באמצע הכלי. רש"י.

¹⁴⁷ רש"י פי' מלמטה למעלה שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח וגב ידו כנגד הקמח וקמץ ואין זה כראשי אצבעותיו דלעיל ששם פס ידו הוא כנגד הקמח ומכניס ראשי אצבעותיו וקומץ מלא קומצו עד פס ידו. ולפי רש"י קוראים לראשי אצבעותיו למטה וכן מפרש ר"ת במסכת שבת (דף צד:): גבי ציצין הפורשין למעלה פירוש לצד פיסת

הספק של ר"פ בחופן ברא' אצבע' מן
הצדדים בזו ובזו וקרבת נשא' בתיקו

ואמר רב פפא שפשוט לו שהנאמר
"מלא חפניו" בחפינת הקטורת ביום

הכיפורים היא כמו שאנשים חופנים, שמכניסים את צדדי ידיהם
וחופנים. והסתפק מה הדין אם הכהן הגדול חפן בראשי אצבעותיו. או
שחפן מן הצדדים, כשהכניס את הקטרת בחפניו בין הגודל לאצבע¹⁴⁸.

או שחפן בזו ובזו, בכל אחת מידי וקירבן זו לזו. ונשארה הגמרא בתיקו.

הספק בהדביק קומץ בדופן או
שהפכו והדביקו למעלה

עוד הסתפק רב פפא, מה הדין כשקידש את
הקומץ לא הניח אותו על קרקעית הכלי,
אלא הדביק את הקומץ בדפני הכלי. האם צריכים שהקומץ יהיה בתוך
הכלי או שצריכים הנחה בתוך הכלי והרי הקומץ אינו מונח בתוכו.
ונשארה הגמרא בתיקו. מר בר רב אשי הסתפק, מה הדין אם הפך את
הכלי והדביק את הקומץ בקרקעיתו, בבית הקיבול שמתחתיו. האם
צריכים הנחה בתוכו והרי הכלי מונח בתוך בית הקיבול שבתוכו. או
שצריכים שינח את הקומץ בכלי כתיקנו, ונשארה הגמרא בתיקו.

משנה

כיצד הוא עושה? פושט את אצבעותיו על פס ידו¹⁴⁹. אם ריבה במנחה
ושם בה יותר מלוג שמן, או חיסר משמנה כל שהוא, או שחיסר ממלא
הקומץ לבונה, המנחה פסולה.

גמרא

אמר רבי אלעזר, ריבה שמנה הוא כגון
שהפריש לשם המנחה שני לוגים שמן.

א"ר א ריבה שמנה אפילו כשהפריש
לה ב' לוגים ועירבם בה

ועירב אותו עמה¹⁵⁰. שואלת הגמרא מדוע אי אפשר להעמיד את המשנה
כשעירב במנחה שמן חולין או שמן של מנחה אחרת? ואם תאמר ששמן
חולין ושמן של חברתה לא פוסל¹⁵¹, כיצד אפשר לפרש את מה ששנינו

היד. ומביא ראיה ממה שא' בפ' כל היד (נדה יג.) מן העטרה ולמעלה שלצד הגוף נקרא למעלה. ואינה ראיה כל
כך שלגבי מילה שהיא תלויה שייך לקרות לראש המילה למטה. אבל באצבעות שאדם זוקף אצבעותיו למעלה
שייך לקרות למעלה לראשי האצבעות. ומלמטה למעלה יש לפרש שמכניס ידו בקמח דרך פס היד עד שמגיע
לראשי אצבעותיו. תוס'.

148 ל"א מן הצדדים של כלי. רש"י.

149 בשיטמ"ק כ' שלא גורסים כיצד הוא עושה פושט אצבעותיו על פס ידו.

150 ופסולה מפני שהיא נראית כשתי הלחם אבל בלוג ומחצה קס"ד שלא נפסלה. רש"י.

151 בשיטמ"ק לא גרס (מתקיף לה רב זוטרא בר טוביה)

במשנה לגבי מנחת חוטא, לא ישים עליה שמן ואם שם פסול. כיצד מדובר? הרי למנחת חוטא עצמה אין שמן, ואם הפריש שמן של חולין ושל חברתה כעת אמרנו שאינו פוסל, ואם הפריש לשמה זה נהיה חולין כיון שאין זה מהלכותיה? אלא אומרת הגמרא, שכוונת רבי אלעזר לומר, שלא רק שמן של חולין ושל חברתה פוסל, אלא אפילו אם הפריש לה שני לוגים. ולא אומרים שהמנחה כשרה מפני שכל אחד משני הלוגים ראוי לה. שואלת הגמרא, מניין לרבי אלעזר לומר שהמנחה פסולה אפילו אם הפרישם לשמה ועירבם בה? אמר רבא, שהיה קשה לו מדוע המשנה אומרת ריבה שמנה, ואינה אומרת ריבה לה שמן? ומכאן שהמנחה פסולה אפילו אם הפריש לה שני לוגים לשמה ועירבם בה.

ר"א לבונה שעמדה על קורט א' פסולה ב' כשרה ור"א על קורט א' כשרה
תנו רבנן, רבי יהודה אומר, לבונה שחסרה ועמדה על קורט אחד פסולה, על שני קורטים כשרה. ורבי שמעון אומר שאם חסרה ועמדה על קורט אחד כשרה, פחות מכאן פסולה. שואלת הגמרא ממה ששינו בברייתא, קומץ ולבונה שחסר כל שהוא פסול¹⁵²? עונה הגמרא, שיש לשנות קורט לבונה שחסר כל שהוא פסול. או שנאמר שרבי שמעון אומר שאם הלבונה חסרה כל שהוא כשרה, בלבונה הבאה עם המנחה, כמו שרבי שמעון לומד לקמן¹⁵³. והברייתא אומרת שקומץ ולבונה שחסר כל שהוא פסולה, בלבונה הבאה בפני עצמה¹⁵⁴.

ואמר רבי יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן, שלש מחלוקות בדבר. 1. סתם משנה שהיא רבי מאיר, שנינו שאם חסר לבונתה פסולה, סובר שצריך מלא קומץ לבונה ולא יחסר ממנה לא בתחילה בשעת הקמיצה¹⁵⁵, ולא בסוף בשעת הקטרת הלבונה. 2. רבי יהודה סובר שצריכים קומץ לבונה בתחילה, ושני קרטים בסוף. 3. רבי שמעון סובר שצריכים קומץ לבונה

152 – בכל מקום משמע ששיעור לבונה הוא כקומץ. ולקמן (דף קו): למדו שבלבונה לא יפחות מן הקומץ מהכ' ו'הרים ממנו בקומצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה" מקיש לבונה להרמה של מנחה. ולומדים שלבונה הבאה בבזיכין שני קמצים בת"כ בג"ש אוכרתה מקומץ. שני קמצים, מלא הקומץ לסדר זה ומלא הקומץ לסדר זה. תוס'.

153 לבונה הבאה עם המנחה אם חסרה בשעת הקטרה כשרה לר"כ כמו שהוא לומד לקמן. רש"י.
154 כגון האומר הרי עלי לבונה יביא מלא קומץ לבונה על המזבח בפ' האומר הרי עלי עשרון (לקמן קו:) ושם ודאי שחסר פסול שלא כ' בו ואת כל הלבונה. רש"י.

155 כולם מודים שמתחילה צריכים קומץ. רש"י.

בתחילה, וקורט אחד בסוף. ושלשתם דרשו את המקרא: "וְהָרִים מִמֶּנּוּ בִקְמָצוֹ מִסֵּלֹת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמְנָהּ וְאֵת כָּל הַלֶּבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהַקֵּטִיר הַמִּזְבֵּחַ". רבי מאיר סובר ש"וְאֵת כָּל הַלֶּבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה" משמע עד שיש את הלבונה שנקבעה עם המנחה מתחילה. ורבי יהודה סובר שאם היה כתוב "כָּל" היה משמע אפילו קורט אחד¹⁵⁶ "וְאֵת" לרבות קורט אחד "וְאֵת כָּל" שני קרטים. ורבי שמעון לא דורש "אֵת", ו"כָּל" הוא כל הוא כל שהוא כרבי יהודה.

באה בפ"ע קומץ בתחילה וקומץ בסוף באה בבזיכים ב' קמצים ואמר רבי יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן שהמחלוקת היא בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בפני עצמה, לדברי הכל קומץ בתחילה וקומץ בסוף. ולכך צריכים את הכתוב "אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה". ואמר רבי יצחק בר יוסף בשם יוחנן שהמחלוקת היא בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בבזיכים, לדברי הכל שני קמצים בתחילה ושני קמצים בסוף. שואלת הגמרא מה חידש, הרי לא כתוב בה "כָּל"? עונה הגמרא, שהיינו יכולים לומר שכיון שבזיכי הלבונה באים עם לחם הפנים, נלמד כמו שכתוב בהם "אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה", נדרוש שהיא כשרה בכל שהוא. ומביאה הגמרא שנחלקו רבי אמי ורבי יצחק נפחא בלבונה הבאה בפני עצמה. אחד אמר שהמחלוקת היא בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בפני עצמה לדברי הכל קומץ בתחילה וקומץ בסוף. והאחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו.

הגמרא שואלת שממה ששינו במשנה חיסר לבונתה פסולה משמע שאם יתר לבונתה כשרה. ובברייתא שינו שאם יתר לבונתה פסולה? ואמר רמי בר חמא שהברייתא מדברת כשהפריש לה שני קמצים, אבל כשהוסיף פחות מכך כשרה.^{158 159}

156 כל משמע כל שהוא כמו "אין לשפחתך כל" (מלכים ב ד). רש"י.

157 משמע שרבי יהודה סובר שהלבונה כולה לבונה משמע. וכן בפ"ק דבכורות (דף ג.) בכור כוליה בכור משמע כתב רחמנא כל דאפי' כל שהוא. ותימה שבפרק כסוי הדם (חולין פח.) לר' יהודה דמו מקצת דמו משמע ושם משום שכתוב דמו בוי"ו. תוס'.

158 התוס' שואלים כיצד הם קדושים?, אם בבת אחת הרי א' לקמן (עז): תודה ששחטה על שמונים חלות לא קדשו לר' יוחנן. ואם בזה אחר זה הרי א' בקדושין (דף נ:) שכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו. וי"ל כגון שאמר יקדש קומץ אחד מתוך שני קמצים. תוס'.

159 רש"י פירש בלשון הראשון שהיא ששינו פסולה כשהפריש לה שני קמצים. וא"א לומר כן שלעיל משמע שבהפריש לה שני לוגין יש להכשיר יותר, וה"ה כאן שיש להכשיר יותר בהפריש לה שני קמצים מאשר בקומץ

הפריש ב' קמצים וא' אבד קודם
קמיצה כשרה

ואמר רמי בר חמא, הפריש לה שני קמצים
ואבד אחד מהם לפני הקמיצה, לא הוקבעו

עם המנחה וכשרה. ואם אבד אחר הקמיצה, הוקבעו והוא כיתר ופסולה.
ואמר רמי בר חמא, הפריש ארבעה קמצים של לבונה לשני הבזיכים,
ואבדו שנים מהם לפני סילוק הבזיכים, לא הוקבעו. לאחר סילוק
הבזיכים, הוקבעו. שואלת הגמרא מדוע רמי בר חמא צריך לומר זאת,
הרי פשוט שסילוק הבזיכים הוא כמו קמיצת המנחה? ומבארת הגמרא,
שהחידוש הוא שהבזיכים הוקבעו רק בסילוק. ולא אומרים שכיון
שהקומץ שלה מבורר ועומד בפני עצמו, כיון שהגיע זמנה לפורקה,
ולסלק את הבזיכים כמו שהיא מסולקת והבזיכים הוקבעו והלבונה
פסולה, לכן השמיע שרק בסילוק הוקבעה.

וחצי. ועוד שא' בסמוך הפריש שני קמצים ואבד אחד מהן קודם קמיצה לא הוקבעו, פירוש וכשרה. אבד לאחר
קמיצה הוקבעו והיא יתירה ופסולה. וכיון שבלא אבד פסולה למה נקט אבד. על כן כלשון השני שרש"י הביא
שהפריש לה שני קמצים כשרה. תוס'

